

Звідки у нас календарі?

Слово «календар» походить від лат. *calendae*, цим словом римляни називали перші і останні числа місяця. Відповідно, боргові списки зі строками сплати боргів називались лат. *calendarium*. Найдавніші з календарів, такі як сонячний календар Стародавнього Єгипту або сонячно-місячний календар Вавилону з їх періодично повторюваними циклами релігійних свят, завжди переслідували мету — бути надійними хранителями пам'яті про те, що лежало в першооснові кожної з культур.

У долині Нілу був створений календар, що проіснував разом з єгипетською цивілізацією близько 4-х тисячоліть. Походження цього календаря пов'язане із Сіріусом — яскравою зіркою тропічного небосхилу, оспіваною багатьма поетами. Проміжок часу між двома сходженнями Сіріуса (Сотіс) становить 365,25 доби. Однак у довжину свого року єгиптянами було покладено ціле число днів — 365. Таким чином, за кожні 4 роки сезонні явища випереджали календар на 1 добу. Період у 1460 років називався сотічним періодом, циклом, або Великим роком Сотіса.

Юдейський календар — водночас релігійний і офіційний світський календар Ізраїлю. Являє собою комбінований сонячно-місячний календар. Роки обчислюються з початку створення Всесвіту, яке, згідно з юдаїзмом, відбулося в 3761 році до н. е. — перший рік світу (Anno Mundi).

Перша спроба реформувати давньоєгипетський календар була зроблена ще задовго до Юлія Цезаря Птолемеєм III Евергетом, який у своєму відомому «Канопському декреті» вперше ввів поняття високосного року, вирівнюючи тим самим помилку в 1 добу, що набігає за 4 роки. Таким чином, кожен четвертий рік став дорівнювати 366 добам. Реформа ця не мала успіху, занадто сильними були древні традиції. Тільки в епоху Римського панування Великий рік Сотіса перестав існувати як реальна календарно-астрономічна міра.

У григоріанському календарі початком відліку вважається рік народження Ісуса Христа (свого часу його неправильно визначили), дати обчислюються назад (до нової ери) і вперед (нової ери). Період між повними фазами Місяця у природі дорівнює 29,5 добам, але західний календар використовує календарний місяць з 30 або 31 днем (лише в лютому 28), загалом — 365 днів. На григоріанський календар Російська імперія перейшла лише в 1918 році — майже через 350 років пізніше за Європу.

Питання до тексту.

1. Хто вперше ввів поняття «високосного року»?
2. Який календар проіснував близько 4 тисячоліть?
3. Що таке сотічний період?
4. Чому виникла різниця між Григоріанським та Юліанським календарем?